

**ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՐՏԵԼԻ
ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ**

0110629-51

338.1
Խ.-84

ԱԶՈՎ-ՍԵՎԾՈՎՅԱՆ ՅԵՐԿՐԱՅԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ «ԳՐՈՂ»
ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ—1936

338.1
խ-84

07 FEB 2010

Պրովոստներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք

Провосно
1949 г.

ՀԱՅԿԻԱԿ ԸՆԾՈՒՄՈՒԹԵԿԱ
ԿԱՏՐԵՍՆԱԿԱՆ
ԿԱՏԱՐՏԱՆ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՐՏԵԼԻ
ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

0110629-57

ՀԱՅԿԻԱԿ ԸՆԾՈՒՄՈՒԹԵԿԱ
ԿԱՏՐԵՍՆԱԿԱՆ
ԿԱՏԱՐՏԱՆ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԱԶՈՎ-ՍԵՎԾՈՎՅԱՆ ՅԵՐԿՐԱՅԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ «ԳՐՈՂ»
ՈՒՍՏՈՎ-ԴՈՆ - 1936

13.05.2013

29.822

1. ՆՊՍԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

1. Ազով-Սեվծովյան յերկրամասի Հայկական ռալոնի Գոյթղ գյուղի և Գոյթղի գյուղխորհրդի Պապորոտանոյե խուտորի աշխատավոր գյուղացիները կամավոր կերպով միանում, կազմում են գյուղատնտեսական արտել, փորպեսզի արտադրության ընդհանուր միջոցներով և կազմակերպված ընդհանուր աշխատանքով կառուցեն կոլեկտիվ, այսինքն հանրային տնտեսություն, ապահովեն լիակատար հաղթանակ կուլակի դեմ, բոլոր շահագործողների ու աշխատավորության թշնամիների դեմ, ապահովեն լիակատար հաղթանակ կարիքի ու խավարի դեմ, մանր անհատական տնտեսության հետամնացության դեմ, ստեղծեն աշխատանքի բարձր արտադրողականություն և այդպիսով ապահովեն կոլխոզնիկների լավագույն կյանքը:

Կոլխոզային ուղին, սոցիալիզմի ուղին, միակ ճիշտ ուղին է աշխատավոր գյուղացիների համար: Արտելի անդամները պարտավորվում են ամրացնել իրենց արտելը, աշխատել ազնվորեն, բաժանել կոլխոզային յեկամուտն ըստ աշխատանքի, պահպանել հանրային սեփականությունը, պահպանել կոլխոզային ունեց-

70-9860110

28804-60

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

վածքը, պահպանել տրակտորներն ու մեքենաները, կազմակերպել ձիու լավ խնամքը, կատարել իրենց բանվորա գյուղացիական պետություն անաշաղհանները և այլպիսով դարձնել իրենց կոլխոզը բուլբուլի-յան, իսկ կոլխոզնիկներին ունեվոր:

2. ՀՈՂԻ ՄԱՍԻՆ .

2. Վոչնչացվում են բոլոր միջնակները («մեծերը»), վորոնք առաջ բաժանում եյին արտելի անդամների հողաբաժինները և բոլոր դաշտային հողաբաժինները վեր են ածվում միասնական հողային մասսիվի, վորը կոյեկտիվ կերպով ոգտագործում ե արտելը:

Արտելի զբաղեցրած հողը (ինչպես յեվ ամեն մի հող ԽՍՀՄ-ում) համաժողովրդական պետական սեփականություն ե: Այդ հողը բանվորա-գյուղացիական պետություն որենքներով ամրացվում ե արտելին՝ անժամկետ ոգտագործման համար, այսինքն՝ ընդմիշտ և յենթակա չե վոչ առ ու ծախի, վոչ ել արտելի կողմից վարձու տրվելու:

Սորհուրդների ռայոնական գործադիր կոմիտեն յուրաքանչյուր արտելի տալիս ե պետական մի ակտ հողն անժամկետ ոգտագործելու համար, վորի մեջ վորոշվում են արտելի ոգտագործած հողի չափն ու ճիշտ սահմանները, ընդ վորում այդ հողերի կրճատում չի թույլատրվում, այլ թույլատրվում ե միայն ավելացնել դրանք՝ կամ պետական ազատ հողերի հաշվին, կամ թե մենատնտեսների զբաղեցրած ավելորդ հողերի հաշվին այն պայմանով, վոր արտելի հողաշերտերի մեջ վոչ մի այլ հողաշերտ չմտնի:

Յուրաքանչյուր կոլխոզնիկի տնտեսության անձնական ոգտագործման համար հանրայնացված հողերից

հատկացվում ե փոքր հողակտոր, վորպես տնամերձ հողամաս (բանջարանոց, պարտեզ):

Կոլխոզնիկի տնտեսության կողմից անձնապես ոգտագործած տնամերձ հողամասի չափը (չհաշված բնակելի շենքերի բռնած հողը) կարող ե լինել 0,35 հեկտարից մինչև 0,5 հեկտար: 0,5 հեկտարից ավել տնամերձ հողամաս ունեցող կոլխոզային տնտեսություններից այս սահմանված նորմայից ավել հողը կտրվում և վերցվում ե: 0,35 հեկտարից պակաս տնամերձ հողամաս ունեցող կոլխոզային տնտեսությունների տնամերձ հողամասերը կարող են ավելացվել մինչև 0,35 հեկտարի հասցնելու չափ ի հաշիվ 0,5 հեկտարից ավել տնամերձ հողամաս ունեցող կոլխոզային տնտեսությունների հողային ավելցուկից կտրածի, ի հաշիվ գյուղումներկայումս յեղած չոգտագործվող տնամերձ հողերի, ինչպես նաև մենատնտեսների տնամերձ հողերի չափը կոլխոզնիկների տնամերձ հողերի չափի հանդեպ 10% պակասեցնելու միջոցով: Կոլխոզային տնտեսությունների տնամերձ հողամասերի բաշխումը կարող ե կատարվել գյուղում այնտեղ, վորտեղ գտնվում ե արտելի կոլխոզային տնտեսությունների տնամերձ հողերի հիմնական մասը:

3. Արտելի միասնական հողային մասսիվը վոչ մի դեպքում չպետք ե պակասի: Արգելվում ե արտելից դուրս յեկած անդամներին հող հատկացնել ի հաշիվ արտելի հողային տարածության: Արտելից դուրս յեկողները կարող են հող ստանալ միմիայն պետական հողային ֆոնդի ազատ հողերից:

Արտելի հողերը բաժանվում են դաշտերի՝ հաստատված ցանքաշրջանառության համաձայն: Ցանքաշրջանառության դաշտերում դաշտավարական յուրաքանչյուր բրիգադին մշտական հողամաս ե ամրացվում

ցանքաշրջանառութեան ամբողջ ժամանակաշրջանի համար:

Անասնապահական խոշոր ֆերմաներ, ունեցող կուլխոզներուն անհրաժեշտութեան դեպքում, բավականաչափ հող լինելիս, կարելի չե առանձնացնել վորոշ հողամասեր, վորոնք ավրացվում են ֆերմային և ոգտագործվում են ֆերմայի անասունների համար կերաբուսեր ցանելու նպատակով:

3. ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

4. Հանրայնացվում են բոլոր բանող անասունները, գյուղատնտեսական ինվենտարը (գութանը, շարքացանը, փոցխը, կալսիչը, հնձիչը), սերմացվի պաշարները, կերի միջոցները՝ հանրայնացված անասունները պահպանելու համար անհրաժեշտ քանակութեամբ, արտելային տնտեսութունը վարելու համար անհրաժեշտ տնտեսական շենքերը և գյուղատնտեսական մթերքները վերամշակող բոլոր ձեռնարկութիւնները:

Չեն հանրայնացվում և մնում են կուլխոզնիկի տնտեսութեան անձնական ոգտագործման համար՝ բնակելի շենքերը, նրա անձնական անասուններն ու թռչունները և կուլխոզնիկի տնտեսութեան անձնական ոգտագործման անասունների ու թռչունների պահպանութեան համար անհրաժեշտ տնտեսական շենքերը:

Գյուղատնտեսական ինվենտարը հանրայնացվելիս արտելի անդամներին մնում է անձնապէս ոգտագործելու համար գյուղատնտեսական այն մասը ինվենտարը, վորն անհրաժեշտ է տնամերձ հողամասերում կատարելիք աշխատանքի համար:

Արտելի վարչութիւնն անհրաժեշտ դեպքում առանձնացնում է հանրայնացված բանող անասուններից մի

քանի ձի արտելի անդամների անձնական կարիքների սպասարկման համար՝ վորոշ վճարով:

Մահմանել դրամական վարձ կուլխոզնիկների իրենց անձնական պետքերի համար քաշող ուժով ոգտվելու դեպքում հետևյալ չափերով:

ա) կուլխոզից վորևե տեղ գնալու համար սայլով ոգտվելիս՝ մինչև 10 կիլոմետր և կես որվա ժամկետով — 85 կոպ.

բ) մինչև 20 կիլոմետր գնալու և մեկ որվա ժամկետի դեպքում — 1 ու 60 կոպ.

գ) տնամերձ տնտեսութեան 0,1 հեկտար հողը վարելու և փոցխելու համար — 1 ուրլի.

դ) ձի վարձող արտելի անդամների մոտ փող չլինելու դեպքում, արտելի վարչութիւնը վարձը կարող է պահանջել աշնանը.

յե) հիվանդանոց գնալու, շրաղաց գնալու, հացահատիկները հացահանձման նպատակով ելելատոր տանելու, կեր և վառելիք բերելու դեպքերում արտելի անդամներին ձի տրվում է ձրիաբար:

Արտելը կազմակերպում է խառն անասնաբուժական ապրանքային ֆերմա, կամ մեծ քանակութեամբ անասուններ լինելու դեպքում՝ մի քանի մասնագիտացված անասնաբուժական ապրանքային ֆերմաներ:

5. Հացաճատիկային, բամբակացան, ճակնդեղացան, վուշացան, կանեփացան, կարտոֆիլացան, բանջարաբուժական թեյաբուժական ու ծխախոտագործական շրջաններում յուրաքանչյուր կուլխոզնիկի տնտեսութիւնը կարող է անձնական ոգտագործման համար ունենալ մի կով, մինչև յերկու գլուխ յեղջերավոր մատղաշ անասուն, մի մայր խոզ իր ձագերով կամ, յեթե կուլխոզի վարչութիւնն անհրաժեշտ գտնի՝ յեր-

կու մայր խոզ իրենց ձագերով, մինչև 10 վոչխար ու այծ միասին, անսահմանափակ քանակությամբ թուշուն ու ձագար և մինչև 20 փեթակ:

4. ԱՐՏԵԼԻ ՅԵՎ ՆՐԱ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՅՈՒԹՅՈՒՆԸ

6. Արտելը պարտավորվում է իր կոլեկտիվ տնտեսությունը վարել պլանով, ճշտիվ կատարելով բանվորա-գյուղացիական կառավարության որդանների սահմանած գյուղատնտեսական արտադրության պլանները և արտելի ունեցած պարտավորությունները պետության հանդեպ:

Արտելն ընդունում է ճշտորեն կատարելու համար ցանքի, ցելի, շարամեջ մշակման, բերքահավաքի, կալսելու և աշնանավարի պլանները, վորոնք կազմվում են կոլխոզների դրությունն ու առանձնահատկությունները հաշվի առնելով, ինչպես և անասնապահության զարգացման պետական պլանը:

Արտելի վարչությունը և բոլոր անդամները պարտավորվում են.

ա) բարձրացնել կոլխոզային դաշտերի բերքատվությունը, մտցնելով և պահպանելով կանոնավոր ցանքաշրջանառություն, խորը հերկ, վոչնչացնելով մոլախոտերը, ընդարձակելով ու լավ մշակելով ցելերն ու աշնանավարը, ժամանակին ու խնամքով կատարելով տեխնիկական բույսերի շարամեջ մշակումը, ժամանակին բուկ տալով բամբակը, պարարտացնելով հողը՝ թե անասնապահական սպրանքային ֆերմաների և թե կոլխոզների տնտեսության գոմաղբով, հանքային պարարտանյութերով, պայքար մղելով գյուղատնտեսական վնասատուների դեմ, ժամանակին ու խնամ-

քով հավաքելով բերքն առանց կորստի, պահպանելով ու մաքրելով վոռոզիչ կառուցումները, պահպանելով անտառները. տնկելով դաշտերը պահպանող անտառաշերտեր, խստիվ պահպանելով տեղական հողային որդանները սահմանած ագրոտեխնիկական կանոնները.

բ) ցանքի համար ընտրել լավագույն սերմեր, մաքրել զբանք ամեն տեսակի աղբից, պահպանել հափշտակումից ու փչացումից, պահել զբանք մաքուր, սղափոխվող շենքերում, ընդարձակել տեսակավոր սերմացվի ցանքերը.

գ) ընդարձակել ցանքերի տարածությունը, ոգտագործելով արտելի անորինության տակ գտնված ամբողջ հողը, բարելավելով և մշակելով բարձի թող արված հողերը, հերկելով խոպան հողերը և կիրառելով ներկալսագային հողաշինարարություն.

դ) հանրային հիմունքներով՝ լրիվ ոգտագործել արտելին պատկանող ամբողջ քաշող ուժը, ամբողջ ինվենտարը, գյուղատնտեսական գործիքները, սերմացուն և արտադրության մյուս միջոցները, ինչպես և այն բոլոր արակտորները, շարժիչները, կախիչները, կամբայները և մյուս մեքենաները, վոր բանվորա-գյուղացիական պետությունը մեքենատրակտորային կայանների միջոցով վորպես ոգնություն տալիս է կոլխոզներին, կազմակերպել հանրայնացված կենդանի և մեռյալ ինվենտարի ճիշտ խնամքը, աշխատելով, վոր կոլխոզի մեջ անասուններն ու ինվենտարը լավ զրության մեջ լինեն.

ե) կազմակերպել անասնապահական ֆերմաներ, իսկ վորտեղ հնարավոր է՝ նաև ձիաբուծական ֆերմաներ, ավելացնել անասունների թիվը և բարելավել անասունների ցեղն ու մթերատվությունը ֆերմաներում, արտելային արտադրության մեջ ազնվորեն աշ-

խատող անդամներին ոգնութիւն ցույց տալ՝ կոյ և մանր անասուն ձեռք բերելու գործում, ցեղական բարեկամութեամբ արտադրողներով սպասարկել վոչ միայն ֆերմաների անասուններին, այլև արտելի անդամներին՝ կողմից անձնապես ոգտագործվող անասուններին՝ պահպանել սահմանված զոտեխնիկական և անասնաբուժական կանոնները.

զ) ընդարձակել կերաբույսերի արտադրութիւնը, բարելավել մարգագետիններն ու արոտավայրերը, ոգնութիւն ցույց տալ հանրային արտադրութեան մեջ բարեխղճորեն աշխատող արտելի անդամներին, ապահովելով նրանց համար, վորտեղ այդ հնարավոր է, կոլխոզային արոտավայրերից ոգտվելը, ինչպես և ըստ հնարավորութեան կեր տալով նրանց անձնական ոգտագործման անասուններին համար ի հաշիվ աշխուրհի.

ե) զարգացնել գյուղատնտեսական արտադրութեան մյուս ճյուղերը, համաձայն տեղի բնական պայմանների և տնայնագործական զբաղմունքները՝ համաձայն շրջանի պայմաններին, պահպանել ու մաքրել գոյութիւն ունեցող լճակները, կառուցել նորերը և զարգացնել նրանց մեջ ձկնատնտեսութիւնը.

ը) կազմակերպել տնտեսական և հանրային շենքերի շինարարութիւնը հանրային հիմունքներով.

թ) բարձրացնել արտելի անդամների աշխատանքային վորակավորումը, ոժանդակել կոլխոզնիկներին նրանցից բրիգադիրներ, տրակտորիստներ, կոմբայնաւորներ, շոֆերներ, անասնաբուժականներ ու սանիտարներ, ձիապաններ, խոզապաններ, անասնապահներ, հովիվներ, նախրապաններ, խրճիթ-լաբորատորիաների աշխատողներ պատրաստելու գործում.

ժ) բարձրացնել արտելի անդամների կուլտուրական

ձեւարդակը, արմատացնել թերթը, գիրքը, ռադիոն, Կինոն, ստեղծել ակումբներ, գրադարաններ և ընթերցարաններ, ունենալ բաղնիքներ, վարսավիրանոցներ, սարքավորել լուսավոր ու մաքուր կայաններ դաշտում, Կարգի բերել գյուղի փողոցները, փողոցներում տնկել զանազան, առանձնապես պտղատու ծառեր, աջակցել Կուլտնտեսականներին՝ բարելավելու և զարգարելու իրենց բնակարանները.

ի) ներգրավել կանանց կոլխոզային արտադրութեան և արտելի հասարակական կյանքի մեջ, ընդունակ և փորձված կոլխոզնիկուհիներին առաջ քաշելով զեկավար աշխատանքի, ըստ հնարավորութեան թեթևացնելով նրանց տնային աշխատանքը՝ մանկամսուրներ՝ մանկական հրապարակներ և այլն ստեղծելու միջոցով: Վարչութիւնը և արտելի բոլոր անդամները պարտավորվում են.

ա) կատարել հողի տարածութեան լայնացում՝ մաքրելով և թփերից ու մացառներից ազատելով նոր հողամասեր.

բ) կազմակերպել և զարգացնել մեղվաբուծութիւնը.

գ) զարգացնել խողողաբուծութիւն, այգեգործութիւն, ծխախոտաբուծութիւն և մեծագույն չափերով ոգտագործել վայրի բուսնոց ծառերի մրգերը.

դ) զարգացնել ոժանդակ տնայնագործական (կուստար) արտադրութիւններ, առաջին հերթի կազմակերպել սողնգարան, ջլոփի (զրան) արտադրութիւն և Կրի այրումն:

ԱՆԴԱՄՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

7. Արտելի անդամների ընդունելութիւնը կատարում է ընդհանուր ժողովը, վորը հաստատում է վար-

չության կողմից մտցված նոր անդամների ցուցակները:

Արտելի անդամ կարող են դառնալ բոլոր աշխատավորները 16 տարեկանից սկսած, ինչպես կանայք՝ այնպես էլ տղամարդիկ:

Արտելի մեջ չեն ընդունվում կուլակները և ընտրական իրավունքից զրկված բոլոր անձինք:

Ծանոթություն. — Այս կանոնից թույլատրվում է բացառություն անել.

ա) ձայնագրիկների այն դավակների վերաբերմամբ, վորոնք մի շարք տարիների ընթացքում զբաղված են հանրոգուտ աշխատանքով և աշխատում են բարեխղճորեն.

բ) նախկին այն կուլակների և նրանց ընտանիքի անդամների վերաբերմամբ, վորոնք արտաքսված լինելով հակախորհրդային և հակակոլտոզային յեղաշրջների համար, իրենց նոր բնակավայրում յեռեք տարվա ընթացքում իրենց ազնիվ աշխատանքով և Խորհրդային իշխանության ձեռնարկումներին ոժանդակելով, ցույց են տվել, վոր իրենք ուղղվել են:

Այն մենատնտես գյուղացիները, վորոնք արտել մտնելուց առաջ յերկու տարվա ընթացքում վաճառել են իրենց ձիերը և սերմացու չունեն, արտել են ընդունվում այն պայմանով, վոր պարտավորվեն իրենց յեկամուտներից մինչև վեց տարի ժամանակամիջոցում մաս-մաս մուծել ձիու և սերմացվի արժեքը բնամիջերքով:

8. Անդամների վտարումն արտելից կարող է կատարվել միմիայն արտելի անդամների ընդհանուր ժողովի վորոշմամբ, վորին ներկա յե արտելի անդամների ընդհանուր թվի առնվազն յերկու յերրորդը: Արտելի անդամների ընդհանուր ժողովի արձանագրության մեջ անպայման մատնանշվում է ժողովին ներ-

կա գտնվող կոլեկտիվների թիվը և վտարելու համար քվե տվողների թիվը:

Այն դեպքում, յերբ արտելի անդամը խորհուրդների ռայոնային գործադիր կոմիտեյին բողոքում է իր վտարման դեմ, հարցը վերջնականապես լուծում է խորհուրդների ռայոնային գործադիր կոմիտեյի նախագահությունը՝ արտելի վարչության նախագահի և բողոքատվի ներկայությամբ:

6. ԱՐՏԵԼԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

9. Արտել մտնողները պետք է մուծեն մուտքի վճարը դրամով՝ 20—40 ռուբլի յուրաքանչյուր տնտեսության համար, նայած նրանց տնտեսության կարողությանը: Մուտքի վճարները մտցվում են արտելի անբաժանելի ֆոնդի մեջ:

10. Արտելի անդամների հանրայնացված գույքի արժեքի (բանող անասուններ, ինվենտար, մնաքսական շենքեր և այլն) մի քառորդից մինչև կեսը հատկացվում է արտելի անբաժանելի ֆոնդին, ըստ վորում անբաժանելի կապիտալին արվող հատկացման ավելի բարձր տոկոս է կիրառվում ավելի ուժեղ տնտեսությունների նկատմամբ: Գույքի քննարկմամբ մասը պետք է մտցնել արտելի անդամի փայտվճարի մեջ:

Վարչությունն արտելի կազմից դուրս յեկող անդամների հաշիվը մաքրում և նրանց փայտվճարը վերադարձնում է դրամով, ընդ վորում արտելից դուրս յեկողին կարող է հողաբաժին տրվել միմիայն արտելի հողային տարածության սահմաններից դուրս: Հաշվետեսը, վորպես կանոն, կատարվում է տնտեսական տարին վերջանալուց հետո:

11. Արտեւն իր ստացած բերքից և անասնապահութեան մթերքներից՝

ա) կատարում է պետութեան հանդէպ մթերք հանձնելու և սերմվարկերը վերադարձնելու իր ունեցած պարտավորութիւնները, մեքենատրակտորային կայանին բնավթերքով վճարում է մեքենատրակտորային կայանի կատարած աշխատանքի համար, նրա հետ կնքված պայմանագրի համաձայն, վսրն որենքի ուժ ունի, կատարում է կոնտրակտացիայի պայմանագրերը:

բ) սերմացու յե առանձնացում ցանքի համար և կեր՝ անասուններին կերակրելու համար ամբողջ տարվա պահանջի չափով, ինչպես և անբերրիութիւններից և կերի պակասութիւններից ապահովելու համար ստեղծում է անձեռնմխելի, տարեց-տարի վերականգնվող սերմի ու կերի ֆոնդ՝ տարեկան պահանջի 10 — 15 տոկոսի չափով:

գ) ընդհանուր ժողովի վորոշմամբ հատուկ ֆոնդ է ստեղծում հաշմանդամներին, ծերերին, ժամանակավորապես իրենց աշխատունակութիւնը կորցրածներին, կարմիր բանակայինների կարիքավոր ընտանիքներին, մանկամսուրներին ոգնելու և վորբերի պահպանման համար—այս բոլորը պիտի կազմի ընդհանուր արտադրանքի յերկու տոկոսից վոչ ավելին:

դ) արտելի անդամների ընդհանուր ժողովի վորոշած չափով հատկացնում է մթերքների մի մասը՝ պետութեանը կամ շուկայում վաճառելու համար:

յե) արտելի բերքի և նրա անասնապահութեան մթերքների մնացած ամբողջ մասսան արտելը բաշխում է իր անդամների մեջ՝ ըստ աշխորբերի:

12. Արտեւն իր ստացած դրամական յեկամուտներից՝

ա) պետութեանը տալիս է որենքով սահմանված հարկերը և ապահովագրական վճարումներ և կատարում:

բ) անհրաժեշտ ծախսեր և անոււ արտադրական ընթացիկ կարիքների համար, այն է՝ գյուղատնտեսական գործիքների ընթացիկ նորոգումը, անասունների բուժումը, պայքար վնասատուների դեմ և այլն:

գ) հոգում է արտելի վարչատնտեսական ծախսերը, այդ նպատակով հատկացնելով փողային յեկամուտների յերկու տոկոսից վոչ ավելին:

դ) միջոցներ և հատկացնում կուլտուրական կարիքների, այն է՝ բրիգադիւրներ և այլ կադրեր պատրաստելու, մանկամսուրներ կազմակերպելու, ուղղի ոգնելու և այլն:

ե) լրացնում է արտելի անբաժանելի ֆոնդը՝ գյուղատնտեսական գործիքներ և անասուններ ոգնելու, շինանյութերի արժեքը վճարելու և դրսից շինարարութեանը ներգրավվող բանվորների հետ հաշիվ տեսնելու համար: Գյուղատնտեսական բանկին յերկարասու վարկերի հերթական վճարները մուծելու համար, ընդ վորում հոգուտ անբաժանելի ֆոնդի հատկացումներ ու լրացումներ են կատարվում արտելի դրամական յեկամուտների 10 տոկոսից մինչև վոչ ավելի, քան 20 տոկոսի չափով:

զ) արտելի դրամական յեկամուտների մնացած ամբողջ գումարն արտելը բաշխում մ իր անդամների միջի ըստ աշխորբերի:

Ստացված բոլոր մուտքերն անպայման գոանցվում են արտելի մուտքի մատյաններում՝ հենց ստացվելու ոլր:

Արտելի վարչութիւնը կազմում է թե յեկամուտների մուտքի և թե ծախսի միջոցների տարեկան նախահաշիվ, վորն ուժի մեջ է մտնում միմիայն արտելի անդամների ընդհանուր ժողովի կողմից հաստատվելուց հետո:

Վարչութիւնը միջոցներ կարող է ծախսել միմիայն այն հողվածների համաձայն, վորոնք նախատեսված են նախահաշվով: Վարչութիւնը չի թույլատրվում միջոցներն ինքնակամ կերպով փոխադրել ծախսի նախահաշվի մի հողվածից մյուսը և միջոցները մի հողվածից մյուսը փոխադրելու համար վարչութիւնը պարտավոր է ստանալ ընդհանուր ժողովի թույլտվութիւնը:

Արտելն իր ազատ միջոցները պահում է բանկում՝ իր ընթացիկ հաշվում կամ խնայողական դրամարկղում: Միջոցներն ընթացիկ հաշվից դուրս են գրվում միմիայն արտելի վարչութիւնի հրամանով, վորը վաւերական է արտելի նախագահի ու հաշվապահի ստորագրութեամբ:

7. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ, ՎԱՐՁԱՏՐՈՒՄՆ ՈՒ ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒՅՑՈՒՆԸ

13. Արտելի տնտեսութեան բոլոր աշխատանքները կատարվում են նրա անդամների անձնական աշխատանքով, համաձայն ընդհանուր ժողովի կողմից ընդունած ներքին կարգի կանոնների: Գյուղատնտեսական աշխատանքների համար վարձով ոգտագործել թույլատրվում է միմիայն այն անձանց, վորոնք ունեն մասնագիտական գիտելիքներ և պատրաստութիւն (գյուղատնտեսներ, ինժեներներ, տեխնիկներ և այլն):

Թույլատրվում է ժամանակավոր բանվորներ վարձել միմիայն բացառիկ դեպքերում, յերբ շտապ աշխատանքները հնարավոր չի կատարել պահանջված ժամկետին՝ արտելի անդամների առկա ուժերով՝ նրանց լիակատար ծանրաբեռնութեան դեպքում, ինչպես և շինարարական աշխատանքների համար:

14. Վարչութիւնն արտելի անդամներից ստեղծում է արտադրական բրիգադներ:

Դաշտավարական բրիգադներ են կազմվում առնվազն լիակատար ցանքաշրջանառութեան ժամանակի համար:

Դաշտավարական բրիգադին հողամասեր են հատկացվում ցանքաշրջանառութեան դաշտերում ցանքաշրջանառութեան ժամանակաշրջանի համար:

Դաշտավարական յուրաքանչյուր բրիգադին կոլխոզի վարչութիւնը հատուկ արձանագրութեամբ ամբացնում է նրան անհրաժեշտ ամբողջ ինվենտարը, բանոց անասունները և անտեսական շենքերը:

Անասնապահական բրիգադներ կազմվում են առնվազն յերեք տարի ժամանակով:

Արտելի վարչութիւնը յուրաքանչյուր անասնապահական բրիգադին ամբացնում է մթերատու անասուններ, սպասարկման համար անհրաժեշտ ինվենտարն ու քաշող ուժը և անասնապահական շենքեր:

Արտելի անդամների մեջ աշխատանքը բաժանում է անմիջականորեն բրիգադիբը, վորը պարտավոր է լավագույն ձևով ոգտագործել իր բրիգադի յուրաքանչյուր կոլխոզնիկին, թույլ չտալով վոյ մի ինամիութիւն և ընտանեկանութիւն՝ աշխատանքը բաշխելու խտով հաշվի առնելով ամեն մեկի աշխատանքային վորակավորումը, փորձն ու Ֆիզիկական ուժը, իսկ հղի կանանց և ծծմայրերի նկատմամբ նրանց աշխատանքը թեթեւացնելու անհրաժեշտութիւնը, ազատելով նրանց աշխատանքի ծննդաբերութիւնից մի ամիս առաջ և ծննդաբերութիւնից մի ամիս հետո, պահպանելով այդ յերկու ամսվա համար նրանց հասանելիքը, նրանց աշխորերի միջին վաստակի կեսի չափով:

15. Գյուղատնտեսական աշխատանքները կատարվում են գործավարձի հիման վրա:

Արտելի վարչութիւնը մշակում է և կոլխոզնիկների ընդհանուր ժողովը հաստատում է բոլոր գյուղատնտեսական աշխատանքների արտադրանքի նորմաները և յուրաքանչյուր աշխատանքի գնահատումներն աշխուրհերով:

Յուրաքանչյուր աշխատանքի համար հաստատվում է բարեխղճորեն աշխատող կոլխոզնիկին մատչելի աշխատանքի նորմաներ, հաշվի առնելով բանող անասունների, մեքենաների և հողի դրուժիւթյունը: Յուրաքանչյուր աշխատանք, որինակ՝ մի հեկտարի վարը, մի հեկտարի ցանքը, մի հեկտար բամբակի բաղնիք, մի տոնն հացահատիկի կալսումը, մի ցենտներ ճակնդեղի հանումը, մի հեկտար վուշի գզելը, մի հեկտար վուշի թրջոցը, մի լիտր կաթ կլթելը, գնահատվում է աշխուրհերով, նայած աշխատողից պահանջվող վորակավորմանը, աշխատանքի բարդությանը, դժվարությանը և արտելի համար ունեցած կարևորությանը:

Բրիգադիրն առնվազը շաբաթը վեկ անդամ հաշվում է արտելի յուրաքանչյուր անդամի կատարած ամբողջ աշխատանքը և սահմանված գնահատումների համաձայն կոլխոզնիկի աշխատանքային գրքույկում գրանցում է նրա վաստակած աշխուրհերի քանակը:

Արտելի վարչութիւնը կախում է ամիսը մեկ անգամ արտելի անդամների ցուցակը, մատնանշելով նախորդ ամսում նրանց վաստակած աշխուրհերի քանակը:

Յուրաքանչյուր կոլխոզնիկի աշխատանքի տարեկան արդյունքը ն յեկամուտը, բացի հաշվետարից, անպայման հաստատվում է բրիգադիրի և արտելի նախագահի կողմից: Արտելի յուրաքանչյուր անդամի վաստակած աշխուրհերի ցուցակը կախվում է ի գիտութիւն

բոլորի, արտելի յեկամաների բաշխումը հաստատող ընդհանուր ժողովից ամենաշատը յերկու շաբաթ առաջ:

Յ թե դաշտավարական բրիգադը լավ աշխատանքի շնորհիվ իրեն ամբացված հողամասից ստանում է կոլխոզի միջին բերքից բարձր բերք և կամ անասնապահական բրիգադը լավ աշխատանքի շնորհիվ ապահովում է կովերի ավելի բարձր կաթնատվութիւնը, անասունների գերութիւնը և մատղաշների լիակատար պահպանումը, ապա արտելի վարչութիւնն այդպիսի բրիգադի բոլոր անդամների յեկամտի վրա հավելումներ է անում, նրանց վաստակած աշխուրհերի ամբողջ թվի մինչև 10 տոկոսի չափով, բրիգադի աչքի ընկնող հարվածաթիւններին՝ մինչև 15 տոկոսի չափով, իսկ բրիգադիրներին և Ֆերմայի վարիչին՝ մինչև 20 տոկոսի չափով:

Յ թե դաշտավարական բրիգադը վատ աշխատանքի պատճառով իրեն ամբացված հողամասերից հավաքում է կոլխոզի միջին բերքից ցածր բերք, կամ կոլխոզային անասնապահական բրիգադն իր վատ աշխատանքի պատճառով տալիս է միջակից ցածր կաթնատվութիւն, անասունների գիրության և մատղաշի պահպանում, ապա արտելի վարչութիւնն այդպիսի բրիգադի բոլոր անդամների յեկամուտներից պահումներ է կատարում, նրանց վաստակած աշխուրհերի ամբողջ թվի մինչև 10 տոկոսի չափով:

Արտելի յեկամաների բաշխումն անդամների միջև կատարվում է բացառապես արտելի յուրաքանչյուր անդամի վաստակած աշխուրհերի քանակի համաձայն:

16. Տարվա ընթացքում արտելի անդամին կարելի է յե կանխավճար տալ վոչ ավելի, քան աշխատանքի համար նրան համող գումարի 50 տոկոսի չափով:

Վարչութիւնն արտելի անդամներին բնավճարով կանխավճար ե տալիս հացահատիկը կալսելու սկզբից կոլխոգի ներքին կարիքներին հատկացված 10—15 տոկոս կալսված հացահատիկից:

Տեխնիկական մշակույթների ցանքով զբաղվող արտելում, արտելի անդամին դրամական յեկամուտը վճարվում է առանց սպասելու, վոր վերջանա բամբակի, վուշի, կանեփի, ճակնդեղի, թեյի, ծխախոտի հանձնուժը պետութայնը, այլ հանձնելուն զուգընթաց առնուժն շաքաթը մի անգամ հանձնված արտագրանքի համար արտելի ստացած դրամի 60 տոկոսի չափով:

17. Արտելի բոլոր անդամները պարտավորվում են խստիվ պահպանել իրենց կոլխոգային սեփականու-թյունը և կոլխոգային դաշտերում աշխատող պետական մեքենաները, աշխատել ազնվորեն, յենթարկվել կանոնադրութայն պահանջներին և ընդհանուր ժողովի ու վարչութայն վորոշումներին, պահպանել ներքին կարգի կանոնները, ճշտիվ կատարել վարչութայն և բրիգադի կողմից նրանց հանձնարարված աշխատանքը և հասարակական պարտականութայնները, խստիվ պահպանել աշխատանքի կարգապահութայնը:

Հանրային գույքին անսնտեսականորեն և անարտա-ցավ վերաբերվելու համար, առանց հարգելի պատճառ-ների աշխատանքի դուրս չգալու, վատորակ աշխա-տանքի և աշխատանքային կարգապահութայն ու ներ-քին կարգի կանոնների այլ խախտումներ կատարելու համար, վարչութայնը մեղավորներին տույժի յե յենթարկում ներքին կանոնների համաձայն; որինակ՝ կրկին կատարել տալ վատորակ կատարված աշխա-տանքն՝ առանց աշխորեր հաշվելու, նախազգուշացում, հանդիմանութայն, պարտավանքի յենթարկել ընդհա-նուր ժողովում, բարձրացնել սև տախտակին, տուգա-

նել մինչև հինգ աշխորի չափով, փոխադրել ցածր աշ-խատանքի, ժամանակավորապես հեռացնել աշխատան-քից:

Այն դեպքում, յերբ դաստիարակելու և պատժելու համար արտելի ձեռք առած բոլոր միջոցները չեն ներգործում, վարչութայնն ընդհանուր ժողովում դը-նում է արտելի անուղղելի անդամներին արտելից վտարելու հարցը:

Վտարումը կատարվում է գյուղատնտեսական ար-տելի կանոնադրութայն 8-րդ կետում սահմանված կարգով:

18. Հանրային, կոլխոգային և պետական սեփակա-նութայն ամեն մի հափշտակում, դեպի արտելի գույքն ու անասունները և մեքենատրակտորային կա-յանների մեքենաները ցույց տրվող ամեն մի վնասա-րարական վերաբերմունք արտելը դիտում է, վագրպես գավաճանութայն կոլխոգի ընդհանուր գործին և ոգ-նութայն՝ ժողովրդի թշնամիներին:

Կոլխոգային կարգերի հիմունքներն այդպես հան-ցավոր կերպով խախտելու համար մեղավոր անձինք արտելի կողմից դատի յեն տրվում բանվորա-գյուղա-ցիական պետութայն որենքի ամբողջ խստութայնը՝ նրանց պատժելու համար:

ԱՐՏԵԼԻ ԳՈՐԾԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ

19. Արտելի գործերը կառավարում է արտելի անգամ-ների ընդհանուր ժողովը, իսկ ժողովների միջև ընկած ժամանակամիջոցում՝ ընդհանուր ժողովի ընտրած վար-չութայնը:

20. Ընդհանուր ժողովն արտելի կառավարման բարձ-րագույն որգանն է:

Ընդհանուր ժողովը՝

ա) ընտրում է արտելի նախագահ և արտելի վարչութուն, ինչպես և արտելի վերաստուգիչ հանձնաժողով, ընդ վերում վերաստուգիչ հանձնաժողովը հաստատվում է ռայոնական գործադիր կոմիտեյի կողմից:

բ) կատարում է նոր անդամների ընդունելություն և անդամների վտարում արտելի կազմից:

գ) հաստատում է տարեկան արտադրական պլանը, մուտքի և յեւթի նախահաշիվը, շինարարության պլանը, արտադրանքի նորմաները և աշխատանքի գնահատումն աշխորով:

դ) հաստատում է մեքենատրակտորային կայանի հետ կնքվող պայմանագիրը:

յե) հաստատում է վարչության տարեկան հաշվետվությունը՝ վերաստուգիչ հանձնաժողովի պարտադիր յեզրակացության հետ միասին, ինչպես և վարչության հաշվետվությունները գյուղատնտեսական կարևորագույն կամպանիաների վերաբերմամբ:

զ) հաստատում է զանազան ֆոնդերի չափը և աշխորի համար տրվելիք միջոցի և դրամի քանակը:

ե) հաստատում է արտելի ներքին կարգի կանոնները: Կանոնադրության այս կետում թվարկված բոլոր հարցերի վերաբերմամբ արտելի վարչության ընդունած վորոշումներն անվավեր են առանց ընդհանուր ժողովի հաստատման:

Ընդհանուր ժողովը՝ արտելի անդամների ընդհանուր թվի առնվազն կեսը ներկա լինելու դեպքում, որինական է՝ բոլոր հարցերը լուծելու համար, բացի արտելի վարչության ու նախագահի ընտրության հարցից, արտելի կազմից վտարելու հարցից և զանազան ֆոնդերի չափին վերաբերող հարցից, վորոնք վորոշելու համար անհրաժեշտ է, վոր ընդհանուր ժողովում ներկա լինի անդամներ:

րի ընդհանուր թվի առնվազն յերկու յերրորդ մասը: Ընդհանուր ժողովը վորոշումներ է ընդունում ձայների մեծամասնությամբ՝ բաց բվեարկությամբ:

21. Արտելի գործերը վարելու համար արտելի անդամների ընդհանուր ժողովը յերկու տարի ժամանակով ընտրում է վարչություն 5—9 հոգուց բաղկացած կազմով, նայած արտելի մեծությանը:

Արտելի վարչությունն արտելի գործադիր որգանն է և արտելի անդամների ընդհանուր ժողովի առաջպատասխանատու յե արտելի աշխատանքի համար և պետության հանդեպ՝ արտելի պարտավորությունների կատարման համար:

22. Արտելի և նրա բրիգադների աշխատանքի ամենորյա դեկավարության, ինչպես և վարչության վորոշումների կատարման ամենորյա ստուգման համար արտելի ընդհանուր ժողովը ընտրում է արտելի նախագահ, վորը միևնույն ժամանակ հանդիսանում է վարչության նախագահը:

Նախագահը պարտավոր է վարչության նիստ յուժարել ամսական առնվազն յերկու անգամ՝ ընթացիկ գործերը քննարկելու և հաւապատասխան վորոշումներ ընդունելու համար:

Վարչության նախագահին որգնելու համար վարչության անդամներից ընտրվում է նախագահի տեղակալ, նախագահի առաջադրությամբ:

Նախագահի տեղակալն իր ամբողջ աշխատանքի մեջ յենթարկվում է նախագահի ցուցումներին:

23. Ասասնապահական ֆերմաների բրիգադիրներին ու վորիչներին նշանակում է արտելի վարչությունն առնվազը յերկու տարի ժամանակով:

24. Հաշվապահությունը վարելու և գույքի հաշվառում կատարելու համար, վարչությունն արտելի անդամներից

ընտրում է կամ վարձով հրավիրում է հաշվապահ: Հաշվապահը վարում է հաշվապահությունն ու հաշվարկումը սահմանված ձևերով և ամբողջովին յենթարկվում է արտելի վարչությանն ու նրա նախագահին:

Հաշվապահին վոչ մի իրավունք չի տրվում ինքնակամ անորինել արտելի միջոցները, կանխավճար տալ և ծախսել բնավթերքի ֆոնդերը: Այդ իրավունքները վերապահվում են մի միայն արտելի վարչությանը և նախագահին:

Արտելի ծախսի դրամական փաստաթղթերն ստորագրում են բացի հաշվապահից նաև արտելի նախագահը կամ նրա տեղակալը:

25. Վերաստուգիչ հանձնաժողովն ստուգում է վարչության անտեսական-ֆինանսական ամբողջ գործունեյությունը, ստուգում է թե դրամի և թե բնավթերքի մուտքերը, արդյոք սահմանված կարգով մուտք արված են արտելում, արդյոք պահպանվել է միջոցները ծախսելու կանոնադրությամբ նախատեսված կարգը, բավարար հոգատարությամբ պահպանվում է արդյոք արտելի գույքը և չկան արդյոք արտելի գույքի և դրամական միջոցների հափշտակումներ ու վատնումներ, ինչպես և կատարում արդյոք արտելն իր պարտավորությունները պետության հանդեպ, ինչպես և վճարում իր պարտքերը և ինչպես և գանձում ին ստանալիքներն արտելի պարտավաններից:

Նրա հետ միասին վերաստուգիչ հանձնաժողովը մանրադննին ստուգում է արտելի հաշիվներն իր անդամների հետ, յերեվան է բերում թերահաշվի, աշխորերի վոչ ճիշտ գրանցման, աշխորերի հաշիվները ժամանակին չտեսնելու ամեն մի դեպք և արտելի ու նրա անդամների շահերի խախտման այլ դեպքերը:

Վերաստուգիչ հանձնաժողովը վերաստուգում է կա-

տարում տարեկան չորս անգամ: Վերաստուգիչ հանձնաժողովը վարչության կողմից ընդհանուր ժողովին ներկայացվող տարեկան հաշվետվության առթիվ տալիս է իր յեզրակացությունը, վորն ընդհանուր ժողովը լսում է վարչական հաշվետվությունից անմիջապես հետո: Վերաստուգման արձանագրությունը հաստատվում է ընդհանուր ժողովի կողմից:

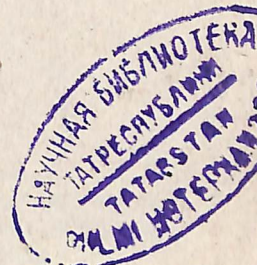
Վերաստուգիչ հանձնաժողովն իր գործունեյության համար հաշվետու յե արտելի անդամների ընդհանուր ժողովի առաջ:

Գյուղոսնեստական արտելի նախագահ

(ոսա ագրուբյուն)

Ներկա կանոնադրությունն ստորագրելու համար արտելի անդամների ընդհանուր ժողովի կողմից լիազորներ՝

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

Հայկական ուսյունի Գոյթղի գյուղխորհրդի Գոյթղի
գյուղի Սորհրդային Հայաստանի անվան գյուղատըն-
տեսական արտելի ներկա կանոնադրությունը, վորը
ըննարկված և ընդունված է կոլխոզի անդամների
1935 թվի հոկտեմբերի 15-ի ընդհանուր ժողովում,
համաձայն № 4 արձանագրության, տոմարագրված
է Հայկական ուսյունի ուսյգործկումի նախագահության
1935 թվի հոկտեմբերի 23-ի նիստում համաձայն
№ 18 արձանագրության:

Հայկական ուսյունի գո՛ւմաղիւր կոմիտեյի նախագահ՝

ԹՈՐՈՍՅԱՆ

Ռայոնային հողային բաժնի վարիչ՝ ԼՈՒՅԱՆ

Ответственный по выпуску А. Г. Аваков

Тех. редактор Д. М. Джинибалаян

Уполкрайлит О—1776. Формат Б 5. Сдано в набор 26 сентя-
бря 1936 г. Подписано в печать 4 октября 1936 г. Об'ем $8\frac{1}{4}$
печатного листа. Заказ № 466. Тираж 2000

Типография краевого армянского издательства „ГРО“
Ростов и-Дону, Ворошиловский пр., № 27

Հանրապետության Կենտրոնական ընտրական կոմիտեի
Կոմիտեի Կենտրոնական ընտրական կոմիտեի
Կոմիտեի Կենտրոնական ընտրական կոմիտեի
Կոմիտեի Կենտրոնական ընտրական կոմիտեի
Կոմիտեի Կենտրոնական ընտրական կոմիտեի
Կոմիտեի Կենտրոնական ընտրական կոմիտեի

«Ազգային գրադարան»

NL0209801

15к

4498

29.822

Զ Ր Ի
БЕСПЛАТНО

am

На армянском языке

**УСТАВ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ
АРТЕЛИ ИМ. СОВЕТСКОЙ АРМЕНИИ**

26

**АЗОВО-ЧЕРНОМОРСКОЕ КРАЕВОЕ
АРМЯНСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО „ІРО“**
Ростов н-Д, Ворошиловский, 27

Գ Ր Ա Պ Ա Հ Ե Ս Տ Ը
Տրատով-Դոն, Մոսկովսկայա փող. № 53
ԳՐԱԿԵՆՏՐՈՆ (ԿՆԻԳՈՑԵՆՏՐ)